

علم حقوق و مقائیس قوانین مجسمہ و عری

ہر آی نشر اولتور

مؤسس و صاحبی

کرمینہ مبعونی : محمد عارف

~~~~~

مندرجات

قاپتولاسیونلر : صدراعظم حق پاشا حضرتلری ، حقوق سیاسیه مباحثندن ،
تحقیقات تشریعیہ : محمد عارف ، دوللو : یانیه ہدایت محکمہ سی اعضاسندن یا تو
سامی ، اوروپا حکومت حاضرہ سنک تشکیلات سیاسیه سندن : محمد عارف ، مجلس
مبعوثانک اوچنچی دورہ اجتماعی خلاصہ مذاکرات ومقررات

نسخہ سی : ۵ غروش

درسمادت

طنین مطبعہ سی

۱۳۲۷

تحقيقات تشريعيه

Enquête parlementaire

محمد عارف

تحقيقات تشريعيه مجالس مليه نك كندی نامه معين ماده حقنده اعضاسندن منتخب بر قوميسيون معرفتي ايله تحقيقات اجرا ايتدرمكدر ؛ كه بو مسئله كرك قانون اساسيمزده و كرك نظامنامه داخلیمزده مسكوت عنه قالدینی كبی بزده شمدي به قدر فعلاً ده اجرا ایدله مشدر . واقعا بعضاری اطنه كیفیت مؤله سنی تحقیق ایچون حكومت طرفندن كوندریلن هیئته قوه اجرائیه نك كوستردیكي لزوم اوزرینه مجلس مبعوثانده تحقیقاته اعضاسندن ایکیسینی تشريك ایتیش ايسدهده بوهیچ بروقت تحقیقات تشريعي ماهیتی اکتساب ایدمزر . زیرا تحقیقات تشريعي مجلس طرفندن كوريله جك لزوم اوزرینه رأساً یا لكز اعضاسندن مركب بر قوميسيون تشكيلي ايله اجرا ایدیلور . حكومتك اشتراكی جائز دكلدر . زیرا حكومت تحقیقات اجرا ایدیلن ماده حقنده بدرجهیه قدر مظنون علیه موقعنده بولنور . حالوكه بر هیئت هم مظنون علیه هم ده حاكم اوله ماز .

مجلس مبعوثانده اداره عرفیه طرفندن اجرا اولنان خلاف قانون معاملاتدن ناشی لطفی فكري بك طرفندن تحقیقات تشريعيه اجراسی طلبه دائر بر تقرير ویرلش ايسدهده اكثريتله رد اولمشدر .

مجلس ملی عثمانیده بوايكي حادثه دن بشقه تحقیقات تشريعيه تعلقی اولان مسئله ظهور ایتیمش اولدیغندن بزده شمدي به قدر بر مثال وماسبق موجود دكلدر . آنجق تحقیقات تشريعيه حقنده قوانینمرك سكوت ایتیمی بونك عدم اجراسنی ایجاب ایدوب ایتیه جكي كیفیتی موضوع بحث اوله بیلور .

شمعی به قدر مجلس مبعوثانده بالمناصبه جریان ایدن مذاکرات انسانده کی
تظاهراته نظراً مجلس بوحقی حائز اولدینقی دائماً ذکر و اتیان ایتشد .
لطفی فکری بک تحقیقات طلبک ردی ایسه مجلسک بوحقی حائز اولدینقندن
دکل بلکه حفنده تحقیقات اجرایی آرزو و طلب اولنان کیفیتک بوکا تحملی
اولدینقندن ایلری کیشدر . بوکا بناءً بوکون مجلسجه تحقیقات خصوصیه اجرایی
موجب بر حال ظهور ایده جک اولورسه حق طبعیستندن و مشروطیتک ایجابات
همه سندن عدایتیکی تحقیقات تشریعیه اجرایی هر وقت تحت قراره آلوب
اجرا ایده بیلور . مجلسک بوحقنه هیچ کیمسه نك مداخله به حق و صلاحیتی
یوقدر . زیرا مجلسک الک مهم و وظیفه سنی تشکیل ایدن حق مراقبه نك اجرایی
تأمین ایدن وسائطک الک مهم و الک مؤثری اولان بوحقی حائز اولدینغه شبهه یوقدر .
عجبا اعیانک تحقیقات تشریعیه اجراییه صلاحیتی اوله بیلیرمی؟ .. اوروپا
دولتلرینک اکثریستنده اعیانک ده بوحقی واردر . فقط بزم قانونلر مزده بوکا
دائر برصراحت اولدینی ایچون اعیان حق تحقیقه نائل اولق ایچون قانون
اساسنک تعدیلنه دائر اولان لایحه نك مجلس عمومی فصلنه آلتش یدنجی ماده
اولق اوزره « اعیان و مبعوثان هیئتلرینک هر بری حق تحقیقی حائزدر . بوحقک
صور اجراییه سنی قانون مخصوص تعیین ایدر . » صراحتی علاوه ایتش ایسه ده
مجلس مبعوثان قانون اساسی انجمنجه اشبو ماده طی و الفا ایدلمشدر . مجلس
اعیانک شکل حاضرینه نظراً انجمنک بوبابده کی مطالعه سی موافقدر . زیرا بزده
اعیانک کرک نظاماً و کرک تعامللاً حق استیضاح و حق سؤالی یوقدر . کچن
مقاله ده مفصلاً بیان ایدلیدی وجه ایله مجلس ملیه قوه اجراییه نك اجراءات
و معاملاتنی مراقبه آلتنده بولندرمق ایچون حائز اولدینی وسائط استیضاح ،
سؤال و تحقیقات تشریعیه در .

دیگر ایکینسی حائز اولمایان برهیته اوچنجینسی - که شبهه سز الک قوتلیدر -
ویرمک ایچون هیچ بر سبب معقول و مصیب تصور اولنه ماز .

خلاصه بزده تحقیقات تشریعیه نك مجلس مبعوثانجه حق مراقبه نك بر نتیجه
طبیعیه و ضروریه سی اولق اوزره اجرایی اکثریت عظیمه ایله مظهر قبول
اولمش ایسه ده بوحقک ، یوقزیده ده ذکر اولدینی اوزره ، اعیان ویرلمسی حالاً

تجویز ایدیه‌مه‌یور . واقعا بزده تحقیقات تشریعیه‌نك مجلس مبعوثانجه‌ده اجرا ایدلمسده مملكتك تشكلات عنصریه‌سی اعتباریله مخذور عظیم كورنلر موجود ایدسه‌ده قانون اساسینك مواد معدله‌سنه نظراً بوكون حكومت‌مترك شكلی پارلامانتر اولمسنه‌مبنی بوكی ملاحظات ایله مجلس مبعوثانی تحقیقات تشریعیه حقنده محروم عد ایتك ، دوعری اوله‌ماز .

مجلس مبعوثانمترك اوچ سنه‌لك حیاتنده تحقیقات تشریعیه حقنده جریان ایدن احوال بوندن عبارتدر . شمعی‌ده اشبو تحقیقاتك آوروپا مجالس ملیه‌سندن بعضلرنجه نه‌صورتله اجرا ایدلمكده اولدیغی تدقیق ایدلم :

فرانسه‌ده تحقیقات تشریعیه مملكته تعلق ایدن هرخصوصده اجرا اولنه‌بی‌لور ایدسه‌ده بوحق فرانسه‌نك نه قانون اساسینده ونده نظامات سائرده‌سندن مندرج اولمایوب ملت وکیلرینك وظائف عمومیه‌سندن عد اولنور . فی الحقیقه قوه اجرائیه‌نك امور و معاملات عمومیه‌سی و مجالسك اشبو معاملاتی تحت مراقبه‌ده بولندرمسی نظر ابتباره آلتنجه حق تحقیق بر نتیجه طبعیه و ضروریه اولق اوزره تظاھر ایدر . بر تحقیقك موضوعی بر ماده مجرده اوله‌بی‌لدیکی کبی معین موادك هیئت عمومیه‌سی‌ده اوله‌بی‌لور :

هم حادثات سیاسیة ، اداره ملكیه‌نك سؤاستعمالاتی ، تجارت و زراعتك وضعیت حاضرده‌سی بحق تحقیقی موجب احوال‌دن اولدیغی کبی موجب اعتراض اولان انتخابات‌ده آیریجه تحقیقات تشریعیه اجرانسه بر زمین تشکیل ایدر .

تحقیقات تشریعیه اجرایی ، حقوق سیاسییه متعلق برحقوق معاملات کبی انکاترده باشلامشدر . ایلك تحقیقات ۱۶۸۹ تاریخنده وقوع بولمشدر . فرانسه‌ده تحقیقات تشریعیه پك کچ ، پارلامانتر حكومت ایله باشلامشدر . واقعا فرانسه انقلاب کیرینی متعاقب تشکل ایدن حكومتلرده ، بعض بویوك قومیسسیونلر معرفتی ایله مواد متفرعه حقنده لاینتقطع تحقیقات اجرا ایدلمش ایدسه‌ده بونلر حقیقتده غیرطبیعی و غریب بر صورتده جریان ایدردی . اوچنجی سنه مشروطیتنده اشبوتمايلات تحقیقه علیهنده بولنیه‌رق ، قوه تشریعیه ایله قوه تحقیقیه‌نی یکدیگرنندن قطعاً آیرمق ایچون تحقیقات تشریعیه قبول ایدلمدی . بو حال برنجی ایمپراطورلق زماننه قدر دوام ایستدی و بو دوزده تحقیقات

تشریعیه دن آزاده اوله رق کجدی . تموز حکومتی زماننده ، صراحت قانونیه نك بولمامسنه رغماً ، انکاتر ديه امثالاً و اساسات مشروطيته قیاساً اجرا ایدمکه باشلادی . بونکله برابر بالطبع قوه تشریعیه نك قوه اجرائیه معاملاتنه مداخله سی موضوع بحث اولدی . موسیو هاللو بولدره جواباً : « مذاکره ایتمکه اولدینی بر ماده حقنده تنور ایتک ایچون مجلس طرفندن اجراسی تحت قراره آلمان بر تحقیق قوه اجرائیه معاملاتنه مداخله ماهیتده تلقی ایدم . انجق حقنده تحقیقات اجرا ایدیلرک اولان ماده نك مجلسک صلاحیتی دائره سنده اولسی شرطدر . مذاکره ایدن ، رأی ویرن ، قرار اتخاذ ایدن هر قوتک ، حقیقتک نظاهری ایچون محتاج اولدینی وسائطه توسل ایتسی الک طبیعی بر حقیدر . تحقیقاتک محتاج تنور اولان بر هیئت طرفندن یاییوبده بشقه برواسطه ایله اجرا ایتدیرلسی موافق منطق اوله ماز . بونک الک طبیعی حالی حکم ویردجک اولانک تحقیقاتی ده یاهسیدر . بخصوص تحقیقات اجراسی ایچون نظارت ایتک وظایف سیله مکلف اولدینی واکا قارشى معاملاتى مابه التحقيق اولان قوه اجرائیه مراجعت ایتمکه مجبور اولسی حق تحقیقک ماهیت حقیقیه سنه تمایله مغایردر . بناءً علیه مجلس مبعوثانک مواد معینه حقنده تحقیقات اجراسنه صلاحیتدار اولسی هیچ بوجهله شایان حیرت دکدر واوله ماز . » دیمشدر ؛ که نه قدر موافق حال و مصلحت اولدینغی سوله مکه حاجت یوقدر .

زیرا حق تحقیق - یوقاریده ده - سوبلدیکى وجهله - مجلسک معاملات نظاری تحت مراقبه ده بولندرمق حقتک نتیجه طبیعیه سیدر . اشبو حقوقی بر صورت مشمرده ده اجرا ایتک ایچون محتاج اولدینی معلومات و ایضاحاتی دوعزیدن دوعزیه یه آلهرق تنور ایده بیلرسی لزومی درکاردر .

بوکا قارشى ثابت جدی بر اعتراض موجود اوله بیلور ؛ که اوده بومعامله تفریق قوا اساسانه مخالف اولسی کیفیتدر . امور اداره ملکيه ویا معاملات عدلیه حقنده بویولده بر تحقیقات اجرا ایدن مجلس قوه اجرا ویا قوه عدلیه مداخله ایتش اولماز می ؟ . بونک جوابی ده موسیو هاللو ویرمشدر : اشبو تحقیقاتی امر ایدن مجلس اشبو قوتلردن برینک ویا دیکرینک مقامنه قائم اوله رق اولرک قرارلرینی نقض و تعدیل ایترسه مداخله موضوع بحث اوله ماز .

فرانسه‌ده یوقاریده‌ده ذکر ایدلدیکی وجهله ۱۸۵۲ تاریخده حق تحقیق، حق تکلیف و مسئولیت نظار ایله برابر الغا ایدلمش ایدی. ایکنجی ایمپراطور لئک سقوطی ایله هراوجی برلکده یکیدن وضع اولمش در. بوکون فرانسه‌ده حق تحقیق بلااعتراض جریان ایتمه مکده‌در. آنجق دیگر مملکتلرده اولدینی کبی فرانسه‌ده اشبو حق قوانیده مندرج اولدیغندن بعضاً مشکلاتی موجب اولمقده‌در.

•••

تحقیقات تشریعیه اجراسنه قرار ویرن مجلس، اعضاسندن برهیئت تحقیقه تشکیل ایدر. تحقیقاتی اونک واسطه‌سیله اجرا ایتدیرر.

بوهیئت تحقیقه‌نک اداره ملکیه ویا عدلیه آئنده بولسان اوراق ووثائق تحریریه‌نک تبلیغی ایسته‌مک حقنی حازمیدر، دکلیدر؟

حقوق سیاسیة مؤلفانندن (اسمن) ک فکرینجه هیئت تحقیقه‌نک دواژدن اوراق ووثائق جلبه حتی یوقدر. زیرا تفریق قوا نظریه‌سنجه مجلسک دواژ حکومته امر ویرمک صلاحیتی موجود دکلدیر. فقط ناظر عاودی - فنون منع ایتدیکی تقدیرده - اوراقک تودیغنی امر ایده بیلیر، که فرانسه‌ده بو، برحق دفعه واقع اولمشدر.

دیگر جهندن عجباً هیئت تحقیقه شاهد صفتی ایله اهایلدن کیمسه‌نی حضورینه جاب ایدرک محلفاً استماع ایده بیلیرمی؟... وجاب اولنان کیمسه‌لری هیئت تحقیقه دائره استنطاق و محکمه‌لر کبی جاب ایله عینی شرائط داخلنده افتاده ویرمک اجبار ایده بیلیرمی؟ اساساً هیئت تحقیقه‌نک بویه برحق اولدینی کبی شاهدلرکده اجانبه بر مجبوریتلری یوقدر. زیرا مجبوریّت شهادت قانوناً آنجق معادلات عدلیه‌ده موجوددر. بناء علیه نه مجلس معونان ونه ده هیئت تحقیقه‌سی قوه عدلیه یرته قائم اوله‌ماز. اونلرک یابه جقلری آرزو‌سیله کلانردن معلومات کافیة استحصالیله تنور ایتکدن عبارت قالیر. موسیو اسمنه کوره حقنده اعتراض واقع اولان برانتخاب ضبطه‌سک تدقیق ایچون برهیئت تحقیقه تشکیل ایدیلیرسه مجلس احوالده انتخاب حقنده قرار ویرمک صلاحیتی حازر اولدیغندن ناشی

محکمه وظیفه سنی ایفا ایدر . فقط بومسئله ده مختلف فیدر . بعض مملکت لدرده
بوخصوصده مجلس وظیفه عدلیه ایله مکلف اولمایوب معترض علیه اولان
اتخاب اورا قنق تدقیق صلاحیتی ، محاکمه ویرلمشدر . انتخابات حقنه حکم
ویرمک وظیفه سنی حائر اولان مجلس مبعوثان شاهدلری بر محکمه عدلیه کی
جلب واستجواب ایدر بیلیر .

انکترده برحقوق زمانلر هیئت تحقیقه مع التحلیف شاهد استماع ایتک
حقنه مالک اولماشدر . اخیراً بوحق کندیلرینه برقانون خصوص ایله ویرلمشدر .
۱۷۷۰ تاریخده انحق معترض علیه انتخاباتک تدقیق ضمننده متشکل قومیسونه
واوندن صوکره ، یعنی ویشتوریانک قرائیجه لکی زماننده هر خصوص ایچون
تشکل ایدن هیئتله مع التحلیف استماع شهود حق ویرلمشدر .

بورادهده ایکنجی بر مسئله حقیقور : عیبا مجلسک برای تحقیق تشکیل ایتش
اولدینی هیئتک شهودی جبراً جلب ایتسی ایچون مجلسک تحقیق قراری کافیمیدر ؛
یوقسه بونک ایچون آریجه برقانون یا بلیمیدر ؛ موسیو اسمنه نظراً تحقیق قراری
کافی دکدر . زیرا هیئت تشکیل ایدن مجلسک بویه بر صلاحیتی اولمایجه اونک
وکیلی بولتان هیئتدهده بو صلاحیت اولماز . بناءً علیه بونک ایچون آریجه
برقانون تنظیمی ایجاب ایدر . موسیو هاللو بوخصوصده شو طالعده بولنمشدر :
« انقسام قوانک شکل حاضرنده هر مجلس بر مجموعک جزئیدر . بنفسه تمامی
حائر دکدر . مجلسک اتخاذ ایتدیکی قرار درجاندن کجه نیجه نه اشیا وندهده
اشخاص اوزرنده قابل اجرا اولق قوتی حائر دکدر . بناءً علیه حضورینه
شاهد جلب واستجواب وجبر ایتک ووقایی دائره شوته ایصال ایتک حقنه
مالک دکدر . بوسلاحتلرک استعمالی ایچون برقانونه محتاجدر . وتحقیقاتک
اجراسی ایچون غایت لازم اولان بوقانونک تنظیمی ممکن وضرویدر ... »

فی الحقیقه اهالینک حررت شخصیه سنی تحدید ایدرک اولان جلب واستجواب
وایجابنده جبراً احضار کی معاملات آنحق برقانون ایله اجرا ایدیه بیلیر .
قوة تشریعه نیک یالکز بر جزئی تشکیل ایدن بر هیئتک ویردجکی قرار قانون
حکم وقوتنده اوله یه جفدن مجلسجه انتخاب ایدیه ک اولان هیئت تحقیقه نیک

ایشو معاملاتی ، قانون مخصوص موجود اولمادجه ، ایفا ایدمه جکی آشکاردر .

هيئت طرفندن اجرا ايديلن تحقيقات اوراقى بالطبع مجلسه توديع ايديلرلر
 مابه التحقيق اولان مسئله نك يولسزلى تحققيق ايستىكى صورتده ايكي وجهه
 تيجه پذير اولور : برنجيسى تحققيق ايدن يولسزلى قانونك فقدان سندن ويا خود
 عدم كفايت سندن نشئت اتمش اولور ؛ كه احوالده يكيدن بر قانون ياقمق لازمدر .
 ايكنجيسى يولسزلى ياقاينه نك ويا خود يالكز بر ناظر ك خطا ويا مسامحه سندن
 ويا سوء قصد سندن اولدينى تحققيق ايدر ؛ كه اووقتده ياقاينه ويا خود ناظر تحققيق
 ايدن حاله كوره يالكز سياست مسؤل ايديلر كه اسقاطدر ويا خود جزاء مسؤل
 اينك اوزره بالاسقاط ديوان على به كوندريلور .